ORIENTAL INSTITUTE, BARODA.

Acc. No. 21843 Subject वेदान्त.

Name आत्मबोधः.

Author श्रीशङ्कराचार्यः.

Age Extent Ff. 1-7. Gr. 100.

Language Sanskrit. Script Devanāgarī.

Source: Someshwar N. Pathak, Padra. Cost: Gift

DIRECTOR.
ORIENTAL INSTITUTE
BARODA.

DIRECTOR
ORIENTAL INSTITUTE
BARODA

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीपरमगुरुभ्योनमः॥ तपोभिःक्षीणपा
पानांशांतानांवीतरागिणां॥ मुमुक्षूणामपेक्ष्योयमात्मबोधोवि
धीयते॥१॥ बोधोऽन्यसाधनेभ्योहिसाक्षान्मोक्षैकसाधनं॥ पाक
स्यवह्निवज्ज्ञानंविनामोक्षोनसिध्यति॥ अविरोधितयाकर्मना
विद्यांविनिवर्त्तयेत्॥ विद्याविद्यांनिहंत्येवतेजस्तिमिरसंघवत्॥३॥
परिछिन्नइवाज्ञानात्तन्नाशेसतिकेवलः॥ स्वयंप्रकाशतेह्यात्मामे
घापायेंशुमानिव॥४॥ अज्ञानकलुषंजीवंज्ञानाभ्यासाद्विनिर्म १
लं॥ कृत्वाज्ञानंस्वयंनश्येज्जलंकतकरेणुवत्॥५॥ संसारःस्व

प्नतुल्योहि रागद्वेषादिसंकुलः॥ स्वकाले सत्यवद्भाति प्रबोधेऽ
सत्यवद्भवेत्॥६॥ तावत्सत्यं जगद्भाति शुक्तिकारजतं यथा॥
यावन्न ज्ञायते ब्रह्म सर्वाधिष्ठानमद्वयं॥७॥ उपादानेखिलाधा
रे जगति परमेश्वरे॥ सर्गस्थितिलयं यांति बुद्बुदा इव वारिणि॥८॥
सच्चिदात्मन्यनुस्यूते नित्ये विष्णौ प्रकल्पिताः॥ व्यक्तयो विविधाः
सर्वाहाटके कटकादिवत्॥९॥ यथाकाशो हृषीकेशो नानोपाधि
गतो विभुः॥ तद्भेदाद्भिन्नवद्भाति तन्नाशे केवलो भवेत्॥१०॥ ना
नोपाधिवशादेव जातिवर्णाश्रमादयः॥ आत्मन्यारोपितास्तोये

DIRECTOR
ORIENTAL INSTITUTE
BARODA.

रसवर्णादिभेदवत् ॥११॥ पंचीकृतमहाभूतसंभवं कर्मसंचि
तं ॥ शरीरं सुखदुःखानां भोगायतनमुच्यते ॥१२॥ पंचप्रा
णमनोबुद्धिदशेंद्रिय[illegible]तं ॥ अपंचीकृतभूतोत्थं सूक्ष्मांगं
भोगसाधनं ॥१३॥ [illegible]निर्वाच्याकारणोपाधिरुच्य
ते ॥ उपाधित्रितया[illegible]नमवधारयेत् ॥१४॥ पंचकोशा
दियोगेन तत्तन्मय इव [illegible]तः ॥ शुद्धात्मा नीलवस्त्रादि[illegible]
न स्फटिकोपमया ॥१५॥ [illegible]न्तुपादिभिः कोशै[illegible]
त[illegible]तः ॥ आत्मानमंतरं शुद्धं विविच्यात्तं दुलं यद[illegible]॥१६॥ स

दासानीगतोप्यामानसर्वेचा...मासते॥कुद्दावेवाव...मितस्व
केषुप्रतिबिंबवत्॥१७॥देहेंद्रिमनोबुद्धिप्रकृति... प्र
तद्वृत्तिसाक्षिणंविंद्यात्...राजवत्सदा॥१८॥व्यापृतेंद्रिये
...त्मावापारीवा...॥दृश्यपतेत्रेषुधावत्सुधावन्नि
वयथाशशी॥१९॥...मात्रित्यदेहेंद्रियमनोधियः॥
स्वकीयार्थेषुवर्त्तंते...केयथा...॥२०॥देहेंद्रियगुणा
न्कर्माण्यमलेसच्चिदात्मनि॥...विवेकेनगगनेनी
लतादिवत्॥२१॥अज्ञानात्मानसोपाधेःकर्तृत्वादीनिचात्म

नि॥कल्पंतेंनुगते चंद्रे चजनाद्दियथांनसः॥२२॥रागेछासु
खदुःखादिबुद्धौसत्यांप्रवर्त्तते॥सुषुप्तौनास्तितन्नाशेत
स्माद्बुद्धेस्तुनात्मनः॥२३॥प्रकाशोर्कस्यतोयस्यशैत्य
मग्नेर्यथोष्णता॥स्वभावःसच्चिदानंदनित्यनिर्म्मलतात्म
नः॥२४॥आत्मनःसच्चिदंशश्चबुद्धेर्वृत्तिरितिद्वयं॥संयो
ज्यचाविवेकेनजाना[illegible]तिप्रवर्त्तते॥२५॥आत्मनोविक्रि
यानास्तिबुद्धेर्बोधोनजा॰॰वेति॥जीवःसर्वमलंज्ञात्वाक
र्त्ताद्रष्टेतिमुह्यति॥२६॥रज्जुसर्प्पवदात्मानं[illegible]वोज्ञा

त्मसंशयहेतवः ॥ नाहं जीवः परात्मेति ज्ञातश्चेन्निःसंशयो भवे
त् ॥२७॥ आत्मावभासयत्येको बुद्ध्यादीनींद्रियाण्यपि ॥ दीपो
घटादिवत्स्वात्मा जडैस्तैर्नावभास्यते ॥२८॥ स्वबोधे नान्यबो
धेच्छा बोधरूपतयात्मनः ॥ न दीपस्यान्यदीपेच्छा यथा स्वात्म
प्रकाशते ॥२९॥ निषिध्य निखिलोपाधीन्नेति नेतीति वाक्यतः
॥ विंद्यादैक्यं महावाक्यैर्जीवात्मपरमात्मनोः ॥३०॥ आविद्यकं
शरीरादि दृश्यं बुद्बुदवत्क्षरं ॥ एतद्विलक्षणं विंद्यादहं ब्र
ह्मेति निर्मलं ॥३१॥ देहान्यत्वान्न मे जन्म जराकार्श्य लया
दयः ॥ शब्दादिविषयैः संगो निरिंद्रियतया न च ॥३२॥ अम

DIRECTOR ORIENTAL INSTITUTE BARODA

नस्त्वान्नमेद्भुः ... स्वं रागद्वेषभयादयः ॥ अश्चाणोयमनाः शुद्ध इत्या
दिस्मृतिशासनात् ॥ २२ ॥ एनसर्वं ... यत प्राणोमनः सर्वेंद्रिया-
णि च ॥ खंवायुर्ज्योतिरापश्च पृथ्वीविश्वस्य धारिणी ॥ २४ ॥ नि
र्गुणो निःक्रियो नित्यो निर्विकल्पो निरंजनः ॥ निर्विकारो निरा
कारो नित्यमुक्तोस्मि निर्मलः ॥ २५ ॥ अहमाकाशवत्सर्वं बहि
रंतर्गतो च्युतः ॥ सदा सर्वसमः शुद्धो निःसंगो निर्मलोऽचलः
॥ २६ ॥ नित्यं शुद्धं विमुक्तैकमखंडानंदमद्वयं ॥ सत्यं ज्ञान
मनंतं यत्परंब्रह्माहमेव तत् ॥ २७ ॥ एवं निरंतरं कृत्वा ब्रह्मै
वास्मीति वासना ॥ हरत्यविद्याविक्षेपात् रोग... रसा

मनं [illegible]॥ विविक्तदेश आसीनो विरागो विजितेंद्रियः॥ भावयदेकमा
त्मानं तमनंतमनन्यधीः॥३९॥ आत्मन्येवाखिलं दृश्यं प्रविलाप्य धि
यासुधीः॥ भावयदेकमात्मानंनिर्मलाकाशवत्सदा॥४०॥ रूपवर्णा
दिकं सर्वं विहाय परमार्थवित्॥ परिपूर्णचिदानंदस्वरूपेणावतिष्ठ
ते॥४१॥ ज्ञातृज्ञानज्ञेयभेदः परेनात्मनिविद्यते॥ परानंदैकरूपत्वा
द्दीप्यतिस्वयमेवतत्॥४२॥ एवमात्मारणौ ध्यानमथनेसततंकृते॥
उदितावगतिर्ज्वालासर्वाज्ञानेंधनंदहेत्॥४३॥ अरुणेनैवबोधेन
पूर्वसंतमसिकृते॥ ततआविर्भवेदात्मास्वयमेवांशुमानिव॥४४॥
आत्मानुसततंप्राप्तोप्यप्राप्तवदविद्यया॥ तन्नाशेप्राप्तवद्भातिस्व

DIRECTOR, ORIENTAL INSTITUTE BARODA.

कं गतरणं यथा॥४५॥ स्थाणौ पुरुषवद्भ्रांत्या कृतं ब्रह्मणि जीवता॥
जीवस्य तात्विके रूपे तस्मिन्दृष्टे निवर्त्तते॥४६॥ तत्व स्वरूपानुभ
वादुत्पन्नं ज्ञानमंजसा॥ अहं ममेति चाज्ञानं बाधते दिग्भ्रमं य
था॥४७॥ सम्यक् विज्ञानवान् योगी स्वात्मन्येवाखिलं स्थितं॥
एकं च सर्वमात्मानमीक्षते ज्ञानचक्षुषा॥४८॥ आत्मैवेदं जगत्सर्व
मात्मनोन्यन्न विद्यते॥ मृदो यद्वत् घटादीनि स्वात्मनि सर्वमीक्षते
॥४९॥ जीवन्मुक्तस्तु॥ तद्विद्वान् पूर्वोपाधिगुणांस्त्यजेत्॥ स ५
च्चिदानंदरूपत्वात् भवेद्भ्रमरकीटवत्॥५०॥ तीर्त्वा मोहार्णवं
हत्वा रागद्वेषादिराक्षसान्॥ योगी शांतिसमायुक्त आत्मारामो

विराजते ॥५०॥ बाह्यानित्यसुखासक्तिं हित्वात्मसुखनिर्वृतः ॥
घटस्थदीपवत्स्वच्छं अंतरेव प्रकाशते ॥५१॥ उपाधिस्थोपि
तद्धर्मैर्नलिप्तो व्योमवन्मुनिः ॥ सर्वविन्मूढवत्तिष्ठेदसक्तो वा
युवच्चरेत् ॥५२॥ उपाधिविलयाद्विष्णौ निर्विशेषं विशेन्मुनि
ः ॥ जले जलं वियद्व्योम्नि तेजस्तेजसि वा यथा ॥५३॥ यल्लाभा
न्नापरो लाभो यत्सुखान्नापरं सुखं ॥ यत्ज्ञानान्नापरं ज्ञा
नं तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥५४॥ यत्दृष्ट्वा नापरं दृश्यं यद्भूत्वा न
पुनर्भवः ॥ यत्ज्ञात्वा नापरं ज्ञेयं तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥५५॥
तिर्यगूर्ध्वमधः पूर्णं सच्चिदानंदमद्वयं ॥ अनंतं नित्यमेकं य

ततद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥५६॥ अतद्व्यावृत्तिरूपेण वेदांतैर्लक्ष्यते
ऽव्ययं ॥ अखंडानंदमेकंय तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥५७॥ अखं
डानंदरूपस्य तस्यानंदलवाश्रयाः ॥ ब्रह्माद्यास्तारतम्येन भव
त्यानंदिनो लवाः ॥५८॥ तद्युक्तमखिलं वस्तु व्यवहारश्चिदं
न्वितः ॥ तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म क्षीरे सर्पिरिवाखिले ॥५९॥ अ
ब्र णुएव स्थूलं ह्रस्वमदीर्घमजमव्ययं ॥ अरूपं गुणवर्णाख्यं
तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ६०॥ यद्भासा भास्यतेऽर्कादि र्भास्यैर्यत्तु
न भास्यते ॥ येन सर्वमिदं भाति तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥६१॥ स्व ६
यमंतर्बहिर्व्याप्य भासयन्नखिलं जगत् ॥ ब्रह्म प्रकाशते व

ह्निप्रतप्तायसपिंडवत्॥६२॥ जगद्विलक्षणं ब्रह्म ब्रह्मणोन्यन्न किंच
न॥ ब्रह्मान्यद्भाति चेन्मिथ्या यथा मरुमरीचिका॥६३॥ दृश्यते श्रू
यते यद्यद्ब्रह्मणोन्यन्न किंचन॥ तत्त्वज्ञानाच्च तद्ब्रह्म सच्चिदानंदम
द्वयं॥६४॥ सर्वगं सच्चिदात्मानं ज्ञानचक्षुर्निरीक्षते॥ अज्ञानचक्षु
र्नेक्षेत भास्वंतं भानुमंधवत्॥६५॥ श्रवणादिभिरुद्दीप्तो ज्ञाना
ग्निपरितापितः॥ जीवः सर्वमलान्मुक्तः स्वर्णवद्द्योतते स्वयं॥६६॥
हृदाकाशोदितो ह्यात्मा बोधभानुस्तमोपहृत्॥ सर्वव्यापी
सर्वधारी भाति सर्वं प्रकाशते॥६७॥ दिग्देशकालाद्यनपेक्ष्य
सर्वगं शीतादिहृन्नित्यसुखं निरंजनं॥ यः स्वात्मतीर्थं भजते

DIRECTOR, ORIENTAL INSTITUTE BARODA.

स विनिःक्रियः सर्ववित्सर्वगतोमृतो भवेत् ॥६८॥ इति श्रीमत्पर
महंसपरिव्राजकाचार्य गोविंद भगवत्पाद पूज्य शिष्य श्रीम
संकाराचार्य विरचितं आत्मबोधाख्यं प्रकरणं ॥ संपूर्ण ॥ श्री
गोस्वामि॰ मनछागीरनी कुर्पाथकी गोस्वामी॰ नरसंगे परीली॰

DIRECTOR,
ORIENTAL INSTITUTE
BAR...